

(GARRA) *Esgarrapa-pins* (DAG.), segurament nom del 'pigot', que grata o esgarrapa els arbres *Esgarrapar*, V. *garra* *Esgarrar*, *esgarrat*, V. *garra*

ESGARRIAR-SE (menys sovint ESGARRIAR), igual que el cast. *descarriarse* deu ser degut a un encreuament de l'antic *descarriarse* id. (derivat de *carre* 'cami' i aquest de CARRO) amb *desviar-se* (de VIA); la inicial catalana *esga-* en lloc de *desca-* sembla deguda a la influència d'*esgarrar-se* (antic per *esguerrarse*, de GARRA). □ 1.<sup>a</sup> doc.: 1647, DTO.: «Esgarrar o esbrigar: aberro, exerro».

I molt descabdelladament en Lacav.: «Esgarrarse o anar esgarrat: vagari; esgarrarse del dret camí --- ell va esgarrat del camí --- mostrar lo camí al qui se'n esgarría --- fer esgarrar de dret camí a algú: inducere in errorem --- vós vos esgarriau, vos exiu del propòsit --- esgarrarse de son ofici: ab officio <'deure'> deflectere ---; Io he esgarrat lo meu llibre: elapsus est mihi liber; esgarrar los béns de la herència --- esgarrar la vista sobre tot gènere de objectes --- té la vista --- esgarrada ---; esgarrat, qui va fora del dret camí --- camí esgarrat: devium iter; esperit esgarrat --- ulls esgarrats». No escasseja en els prosistes de la Renaix. (exemples. d'Em Vilanova, Massó Torrents, etc.). Molt barcelonins i col·loquials els passatges de NOLLER: «Per tots los diners del món no voldria pas que me l'esgarrissen, sab?», protesta l'honrada Madrona quan decideix confiar la jove cosidora al treball en una casa de dispeses (Pap., 9), «los ulls, --- los tenia com encesos, ab la mirada esgarrada, vacilant, de qui sosté una lluyta interior» (id., 102). En sentit ampliat, des de 'dispersar' a 'pertorbar': «A tu 't convé dormir, y no vull esgarrar-te la son. — Son? no'n tinc gota! respon la noya», Riera i Bertran (Escenas, 35).

És un mot més viu que enlloc en el cat. central, però no sembla que sigui desusat en els altres dialectes (tot i que *AlcM* només el dóna com a «or. i occ.»), car d'una banda figura en el *DAMen*. *esgarrar(se)* per «esberrar(-se)» i «escampar-se» (i *DTarongi* no *DFgra.*, ni Febrer-C.), Escriu 1851 recull *descarriar*, *-iat*, *-iament* «en algunas accs., y en algunas como recíproco» (i Sanelo *descarriat* I, 62r); i quant al ross., no sols Massó el posa en boca de gent rústica d'allà, sinó que ja hi tenim bons testimonis de la variant amb *desg-* en els Ss. XVIII i XIX: «una ovella *desgarrada*» a la Passió d'Illa (mateixa variant a la versió de Barcelona), *RLR* xxxiii, 92; «era un home molt ordenat / que res mai ho *desgarrava*; mi-ci com feia: cada nit / al moment de se posar al llit», Saisset (*Catalanades*, 27), i Grandó registra *desgarrar* «extraviar, égarer» (*MiscFabra*, 186).

Fora del català el mot va existir en portuguès; avui hi ha quedat antiquat, però fou usat per dos clàssics: Arraes, 1589, i F. M. de Melo, 1664. En castellà, on té potser un regust un poc més literari que en català, amb certa tendència a descabdellar més les accs. metafòriques, en tenim, gràcies a la inclusió en el *Dicc. de Constr.* de R. J. Cuervo, documentació molt completa,

força més que en català. Apareix primer a les *Coplas de Mingo Revulgo*, el 1464, i una munió de testimonis des del S. xvi.

La variant amb *-g-* existeix en castellà amb caràcter dialectal: *esgarrar* «dispersar» com a mot especialment infantil en el parlar de Cespedosa de Tormes (entre Salamanca i Àvila), *RFE* xv, 139, ast. or. *esguarriase* «descarriarse» (Vigón), amb *gua* per ultracorrecció de la tendència gallego-asturiana a formes com *gardar*, *catro*, *cando*, etc. Veg. en el *DCEC* (s. v. *descarriar*) més detalls i variants sobre el mot castellà, i una discussió més detinguda de l'etimologia. Que es tracta d'una modificació de *descarriat* és encara més evident que en castellà en la nostra llengua, on aquest mot tingué vida tan vigorosa en els clàssics medievals: «Racional dius, encare, que és la ànima dels bruts, per tal com aquells esquiven perills --- fan nius e moltes altres coses consonants a rahó; si tu sabies bé la sua diffinició no hagueres axí parlat: oges, doncs, e torna al dret camí, car *descarriat* est», *BMetge* (*Somni* I, Riq., 222.5); «hira, qui molt hom *descarrera*, més fora de bona via e de la senda de veritat lo rey», *Senescal d'Egipte* (*NCL*. XLVIII, 150).

En català presenta una major tendència en els seus sentits figurats a aproximar-se al matís de 'corrompre, fer malbé', veg. les cites dorades de Lacav. i de Narcís Oller, cosa encara més pronunciada a Menorca on ha pres el sentit de 'alesiar, esguerrir, privar de l'ús d'un membre' (*AlcM*): s'explica molt lògicament, doncs, que caigués sota la influència formal d'*esgarrar*, canviant la *-c-* en *-g-* i eliminant la *d-* inicial.

DERIV.: *Esgarriament* [1695, Lacav.]. *Esgarriadis* [1888, DAG.]; *esgarradissa*. A l'*esgarrada* loc. adv.: «a la veu de 'N'hi ha un de mort', tothom fugí a la *esgarrada*», *MVayreda* (*Sang Nova*) iv, vii, 294. *Esgarrier* [DAG.].

CPT.: *Esgarriacriès* [DAG.]. *Esgarriamarros*.

ESGARRIFAR-SE, 'horripilar-se, esborronar-se' i 'estremir-se de fred', mot modern i peculiar del català, d'etimologia incerta, però tenint en compte la variant balear i comarcal *ESCARRUFAR* i *esgarrijar*, amb els substantius *escarrufi* i *escarrifet* per 'esgarriança', ha de tenir un origen complex: possiblement és aquesta variant amb *-c-* la més originària i es tracta d'una alteració d'una forma *escalufri/escalifred*, germana del cast. *escalofrio*, i provinent, com aquest, del compost d'imperatius ll. *CALE + FRIGERE* ('tingues fred i calor alhora'): la inducció de la *R* sobre la *L* faria que en aquesta formació es canviés primer en \**escarofo* i \**escarifed*, i llavors el mot es va contaminar amb *grifar-se* 'erigar-se', derivat de *grifo(l)*, animal mitològic d'aspecte eribat; en l'encreuament resultant se sumaren els significats provinents de l'una i l'altra arrel, predominant a Terra Ferma les formes en *-gri-* i a les Illes les variants en *-carru-*, que venien més aviat de l'una o bé de l'altra. □ 1.<sup>a</sup> doc.: *esgarriarse*, 1507; *escarrufar*, S. XVIII.

El recollí primerament el *Dicc. cat.-ll.* de Busa-N. (1507): «*esgarriarse*: horreo, horresco; *esgarriat*: